

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Групи МА-31, МАз-31, МА-33т

ЗАТВЕРДЖУЮ
перший проректор з НІП
професор С. Я. Ходирев
“ 3 ” _____ 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни	<u>Числові методи і моделювання на ЕОМ</u> (назва навчальної дисципліни згідно освітньої програми)
підготовки	<u>бакалавр</u> (назва освітньо-кваліфікаційного рівня)
в галузі знань	<u>15 «Автоматизація та приладобудування»</u> (шифр і назва галузі знань)
спеціальності	<u>151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології»</u> (шифр і назва спеціальності)
за освітньою програмою	<u>«Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології»</u> (назва освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми)
мова навчання	<u>державна</u> (мова, на якій проводиться навчання за робочою програмою)

2019 рік

1. Метою викладання навчальної дисципліни є формування у студентів системи теоретичних і практичних знань в області вирішення інженерних та наукових задач автоматизації управління технологічними процесами з використанням числових методів та моделювання на ЕОМ.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є педагогічно адаптована система понять про числові методи розв'язання типових математичних задач і моделювання на ЕОМ в області автоматизації управління технологічними процесами .

2. Передумови для вивчення дисципліни: вивчення курсу передбачає системних і ґрунтовних знань із суміжних курсів: вищої математики, фізики, алгоритмізації та програмування, типових технологічних об'єктів і процесів виробництва. Набуті знання та уміння використовуються при вивченні дисциплін: основи проектування систем автоматизації, основи комп'ютерно-інтегрованого управління, ідентифікація та моделювання об'єктів автоматизації, мікропроцесорна техніка та мікропроцесорні великі інтегральні схеми, та інших.

3. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна (дистанційна) форма навчання
Кількість кредитів - 5,5 Кількість годин - 165	обов'язкова	
Семестр викладання дисципліни	5-й семестр	6-й семестр
Вид контролю:	5-й семестр – екзамен	6-й семестр – екзамен
Розподіл часу:		
- лекції (годин)	32	12
- практичні, семінарські (годин)	32	-
- лабораторні роботи (годин)	–	16
- самостійна робота студентів (годин)	66	77
- підготовка до іспиту (годин)	30	30
- курсовий проект (годин)	–	30
- курсова робота (годин)	-	-
- розрахунково-графічна робота (контрольна робота)	5	-

4. Очікувані результати навчання з дисципліни є набуття студентами таких компетенцій:

ФК-1. Здатність використовувати знання, уміння та навички в галузі автоматизації та приладобудування.

ФК-2. Здатність виконувати аналіз, синтез і моделювання складних систем різної природи.

ФК-4. Здатність застосовувати професійно-профільовані знання й практичні навички для створення нових та при обслуговуванні існуючих автоматизованих систем та їх складових.

ФК-5. Здатність застосовувати аналітичні методи аналізу, математичне моделювання та виконувати фізичні та математичні експерименти для розв'язання інженерних завдань.

ФК-6. Здатність інтегрувати знання з інших дисциплін, застосовувати системний підхід та враховувати нетехнічні аспекти при розв'язанні інженерних задач.

ФК-7. Здатність самостійно проектувати системи та їх елементи з урахуванням усіх аспектів поставленої задачі.

ФК-8. Здатність оцінювати доцільність та можливість застосування нових методів і технологій в задачах синтезу автоматизованих систем.

ФК-9. Здатність демонструвати навички роботи в колективі, готовність генерувати і використовувати нові ідеї, знаходити творчі рішення професійних завдань та приймати нестандартні рішення.

ФК-11. Здатність застосовувати методи створення та аналізу моделей, що дозволяють прогнозувати властивості і поведінку об'єктів професійної діяльності.

ФК-12. Готовність використовувати відповідне програмне забезпечення (мови програмування, пакети прикладних програм) для проведення досліджень, візуалізувати результати розрахунків та експериментів, визначати методіку пошуку технічного рішення з використанням методів оптимізації, розуміти та уміло використовувати математичні та числові методи.

ФК-16. Здатність демонструвати знання сучасного рівня новітніх технологій в галузі автоматизації та комп'ютерно-інтегрованих технологій.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою.

— **«відмінно»** (90 та вище балів) заслуговує студент, який виявив всебічне і глибоке знання програмового матеріалу, вміння вільно виконувати завдання, передбачені програмою, засвоїв основну і ознайомився з додатковою літературою, розуміє взаємозв'язок головних понять дисципліни та їх значення для майбутньої професії;

— **«дуже добре»** (80-89 балів) заслуговує студент, який виявив повне знання програмного матеріалу, успішно виконує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу рекомендовану програмою, виявив систематичний характер знань з дисциплін і здатний до самостійного доповнення, але під час відповіді допустив деякі неточності;

— **«добре»** (65-79 балів) заслуговує студент, що виявив не цілком повне знання програмного матеріалу, не завжди успішно виконує передбачені програмою завдання, частково засвоїв основну літературу, рекомендовану програмою, виявив не систематичний характер знань з дисциплін і не завжди здатний до їх самостійного доповнення і під час відповіді допускає деякі неточності;

— **«задовільно»** (55-64 балів) заслуговує студент, що виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої роботи за професією, вміє виконувати завдання, передбачені програмою, знайомий з основною рекомендованою літературою. Як правило, оцінка «задовільно» виставляється студентам, що допустили помилки у відповіді на екзамені та при

виконанні екзаменаційних завдань, але які володіють необхідними знаннями для їх усунення за допомогою викладача;

— **«достатньо»** (50-54 балів) заслуговує студент, що виявив часткове знання основного програмового матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої роботи за професією, не завжди вміє виконувати завдання, передбачені програмою, знайомий лише частково з основною рекомендованою літературою. Як правило, оцінка «достатньо» виставляється студентам, що допустили грубі помилки у відповіді на екзамені та при виконанні екзаменаційних завдань, але які частково володіють необхідними знаннями для їх усунення за допомогою викладача.

— **«незадовільно»** (35-49 балів) виставляється студенту, який виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

— **«неприйнятно»** (1-34 балів) виставляється студенту коли протягом семестру він допустив грубі помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

6. Засоби діагностики результатів навчання Поточний контроль проводиться у формі співбесіди при захисті практичних робіт та захисті курсового проекту. Для контролю успішності навчання студентів застосовується залік (тестування) та іспит.

7. Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять

Назва теми лекційного матеріалу	Кількість годин		Назва тем ЛР, <u>ПР</u> , СЗ, <u>СРС</u>	Кількість годин		Література
	очна	заочна		очна	заочна	
1	2	3	4	5	6	7
Семестр 4						
Тема 1. Основні теоретичні відомості про чисельні методи.	2	1	ПР(ЛР) 1: Основи роботи з функціями MS Excel, MATLAB. СРС 1: Побудова графіків у MS Excel, MATLAB.	2 2	1 2	1.1,1.6-1.9
Тема 2. Розв'язування нелінійних рівнянь з однією змінною.	2	1	СРС 2: Відокремлення коренів. ПР(ЛР) 2:Метод дихотомії. Метод Ньютона.	4 2	4 1	1.1, 1.8-1.9, 2.1-2.3
Тема 3. Апроксимація табличних даних. Інтерполяція функцій.	2	1	СРС 2: Апроксимація вбудованими засобами MS Excel, MATLAB.	4	6	1.1, 1.6-1.7,2.1-2.4
Тема 4. Чисельне диференціювання та чисельне інтегрування	2	1	ПР(ЛР) 3: Чисельне диференціювання. ПР(ЛР) 4: Чисельне інтегрування в 1.	2 2	1 1	1.1,1.6, 2.1–2.4
Тема 5. Прямі методи розв'язку систем алгебраїчних рівнянь	2	1	ПР(ЛР) 4: Розв'язування СЛАР прямими методами (Крамера, Гауса). СРС 3: Метод зворотної матриці.	2 4	1 8	1.1,1.6, 2.1–2.4

Тема 6. Ітераційні методи розв'язку систем алгебраїчних рівнянь	2	1	ПР(ЛР) 5: Розв'язування СЛАР ітераційними методами (простої ітерації) СРС 4: Метод Зейделя розв'язування СЛАР.	2 4	1 4	1.1,1.6, 2.1–2.4
Тема 7. Однокрокові і багатокрокові методи інтегрування задач Коші для звичайних диференціальних рівнянь та їх систем. Методи інтегрування граничних задач для звичайних диференціальних рівнянь.	8	2	ПР(ЛР) 6: Розв'язання ЗДУ 1 –го порядку методами Ейлера. СРС 5: Багатокрокові методи інтегрування задач Коші (методи Адамса, прогноза/уточнення) . ПР(ЛР)7. Розв'язання ЗДУ 1 –го порядку методами Рунге-Кути 3 порядку. ПР(ЛР)8. Розв'язання систем ЗДУ 1 –го порядку методами Рунге-Кути 4 порядку. СРС 6: Метод стрільби.	2 10 2 4 10	1 12 1 2 12	1.1,1.6,1.10, 2.1–2.3, 3.1
Тема 8. Інтегрування граничних задач для рівнянь у частинних похідних за допомогою різницевої схем. Методи розв'язування сіткових рівнянь.	4	2	ПР(ЛР)9. Розв'язання задачі теплопровідності стрижня СРС 7. Поняття про метод скінченних елементів для інтегрування граничних задач.	4 10	2 10	1.1, 1.7,2.1,2.3,3.2
Тема 9. Методи розв'язування одновимірних нелінійних оптимізаційних задач.	2	1	ПР(ЛР)10 Розв'язання задачі оптимізації функцій однієї змінної. СРС 8. Метод золотого перетину для вирішення одновимірних оптимізаційних задач	2 8	1 8	1.3-1.5, 1.8-1.9
Тема 10. Методи розв'язування багатовимірних нелінійних оптимізаційних задач	6	1	ПР(ЛР)11 Розв'язання транспортної задачі (функція «Пошук рішення») СРС 9. Метод Ньютона багатовимірних оптимізаційних задач	6 10	3 11	1.3-1.5, 1.8-1.9
Підготовка до іспиту				30	30	
Виконання курсового проекту				-	30	
Виконання розрахунково-графічної роботи				5	-	
Усього за семестр	32	12		133	153	
УСЬОГО за дисципліну	32	12		133	153	

8. Орієнтовна тематика індивідуальних та/або групових занять¹

Розрахунково-графічна робота або курсовий проект на тему «Чисельне рішення задачі Коші». Можливе виконання роботи за індивідуальною тематикою.

9. Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться у формі співбесіди при захисті практичних (лабораторних) робіт та розрахунково-графічної (курсвої) роботи .

¹ Вказується орієнтовна тематика КП, КР, ргр, якщо вони передбачені навчальною програмою

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Лекції: Персональний комп'ютер, проектор для показу презентацій, програмне забезпечення PowerPoint, екран;

Для проведення практичних занять потрібна спеціальна аудиторія оснащена персональними комп'ютерами з апаратним забезпеченням, що задовольняє вимогам роботи з MS Excel та MATLAB. На персональних комп'ютерах має бути встановлене наступне програмне забезпечення: MS Excel , MATLAB з додатками Simulink та Partial Differential Equation Toolbox.

11. Рекомендовані джерела інформації

1. Базова література

1.1 Фельдман Л.П., Петренко А.І. Дмитрієва О.А. Чисельні методи в інформатиці: Підручник/ За ред. М.З. Згуровського. – К.: Вид. група ВНУ, 2006. – 480

1.2 Черняк А. А., Новиков В. А., Мельников О. И. и др. Математика для экономистов на базе MathCAD. – СПб.: БХВ-Петербург, 2003. – 496 с.

1.3 Банди В. Методы оптимизации. Вводный курс.,-М.:Радио и связь,1988.-125с.

1.4 Таха, Хемди А. Введение в исследование операций, 7-е издание.: Пер. с англ. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2005. – 912с.: ил. – Парал. тит. англ.

1.5 Сухарев А.Г., Тимохов А.В., Федоров В.В. Курс методов оптимизации: учеб. пособие-2-ое изд.-М.:ФИЗМАТЛИТ, 2005

с.

1.6 Кетков Ю. Л. MATLAB 7: Программирование, численные методы. – СПб.: БХВ-Петербург, 2005. – 752 с.

1.7 Д. Мэтьюз, Г. Цинк, Д. Куртис. Численне методи. Использование Matlab, –М. Издательский дом “Вильямс”, 2001. – 720 с. 720 с.

1.8 Маліков В.Т., Кветний Р.Н. Вычислительные методы и применение ЭВМ. – К.: Высшая школа., 1989. – 213 с.

1.9 Кветний Р.Н. Методи комп'ютерних обчислень: Навчальний посібник. /МО І науки України. – Вінниця: ВДТУ, 2001. – 148 с.

1.10 Методичні вказівки до виконання курсового проекту з дисципліни «Числові методи і моделювання на ЕОМ» / ХНАДУ уклад.. І.Г. Ільге: – Х., 2015. – 15 с.

2. Допоміжна література

2.1 Задачин В.М. Чисельні методи : навчальний посібник / В.М.Задачин, І.Г. Конюшенко. –Х. : Вид . ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. –180с.

2.2 Числові методи: навч. посібник / О.І. Ярошенко, М.В. Григорків. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. – 172 с.

2.3 Чисельні методи в задачах механіки. Частина I Теоретична та прикладна механіка. Методичний посібник / Зражевський Г.М. Київ: Київський національний університет, 2015. – 99 с.

2.4. Моделирование систем управления в SIMULINK : учеб. пособие / [В. А. Богомоллов, А. Г. Гурко, В. И. Клименко, Д. Н. Леонтьев, А. Н. Красюк] ; М-во образования и науки Украины, ХНАДУ. - Харьков : ХНАДУ, 2018. - 220 с. - ISBN 978-966-303-693-9

(Режим доступа: <https://dspace.khadi.kharkov.ua/dspace/handle/123456789/2533>)

3. Інформаційні ресурси

- 3.1. Образовательный математический сайт Exponenta.ru. [Электронный ресурс]
– Режим доступа: <http://www.exponenta.ru>.
- 3.2. System Modeling: Control Tutorials for MATLAB&Simulink. [Электронный ресурс]
– Режим доступа: <http://ctms.engin.umich.edu/CTMS>.

Розроблено та внесено: Кафедра автоматизації та комп'ютерно-інтегрованих технологій
(повне найменування кафедри)

Розробник (и) програми: К.Т.Н., доцент _____ Ільге І.Г.
(посада, наук. ступінь, вчене звання) (підпис) (ПІБ розробників)

Обговорено та рекомендовано до затвердження на засіданні кафедри
Протокол № 1 від "30" 08 2019 р.
(номер) (та дата протоколу)

Завідувач кафедри доктор техн. наук, професор _____ Нефьодов Л.І.
(науковий ступінь, вчене звання) (підпис) (ПІБ завідувача кафедри)

Погоджено

Завідувач кафедри Кафедра автоматизації та комп'ютерно-інтегрованих технологій
(повна назва випускової кафедри)

доктор техн. наук, професор _____ Нефьодов Л.І.
(наук. ступінь, вчене звання) (підпис) (ПІБ завідувача кафедри)
" 30 " серпня 2019 року
(день) (місяць) (рік)

Погоджено

Декан _____ механічного факультету
(повна назва факультету, де читається дисципліна)

доктор техн. наук, професор _____ Кириченко І.Г.
(наук. ступінь, вчене звання) (підпис) (ПІБ декана)
" " _____ 2019 року
(день) (місяць) (рік)

© _____, 2019 рік

© _____, 2019 рік

Примітки:

Робоча програма навчальної дисципліни розробляється відповідною кафедрою у 2-х екземплярах на 5 років і затверджується до 30 серпня: 1 екземпляр – у навчальний відділ; 2-екземпляр залишається на кафедрі.

Форма в редакції ХНАДУ відповідно до листа МОН України за №1/9-434 від 09 липня 2018 року затверджена Методичною радою ХНАДУ 26 вересня 2018 року протокол №1